

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Μουσειακής Αγωγής Λευκωσίας
«Η τύχη μες στα τείχη»

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ

Έννοιες περιεχομένου

Τείχη (το τείχος): αμυντική κατασκευή που περιβάλλει μία πόλη και αποτελείται από ψηλά και γερά τοιχώματα

<https://avant-garde.com.cy/articles/nea/news/sobares-zimies-sta-mesaionika-teihi-tis-ammohostoy>

<https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=heraclion>

<https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=heraclion>

Προμαχώνας στα ενετικά τείχη της Κρήτης

Προμαχώνας

Το μέρος του τείχους που προεξέχει, δηλαδή βρίσκεται πιο μπροστά από το υπόλοιπο τείχος και από το οποίο οι στρατιώτες μάχονταν και υπερασπίζονταν την πόλη.

<http://www.psarikorinthias.gr/newsDetailed.asp?id=16>

2

<http://www.polignosi.com/cgi-bin/hweb?-A=4309&-V=limmat>

a

Πλιθάρι

Δομικό υλικό, φτιαγμένο από λάσπη, πηλό, σε σχήμα ορθογώνιου παραλληλεπιπέδου.

<https://www.e-evros.gr/gr/eidhseis/3/san-shmera-stis-29-maioy-1453-h-polis-ealw/post3253>

3

Πολιορκία

Η προσπάθεια να περικυκλωθεί και να αποκλειστεί η πόλη. Σκοπός της πολιορκίας είναι να εξαναγκαστούν οι πολιορκημένοι κάτοικοι της πόλης, να παραδοθούν, επειδή δεν θα έχουν τρόφιμα και στρατιωτικά εφόδια.

<https://choratouaxoritou.gr/?p=49815>

Άλωση

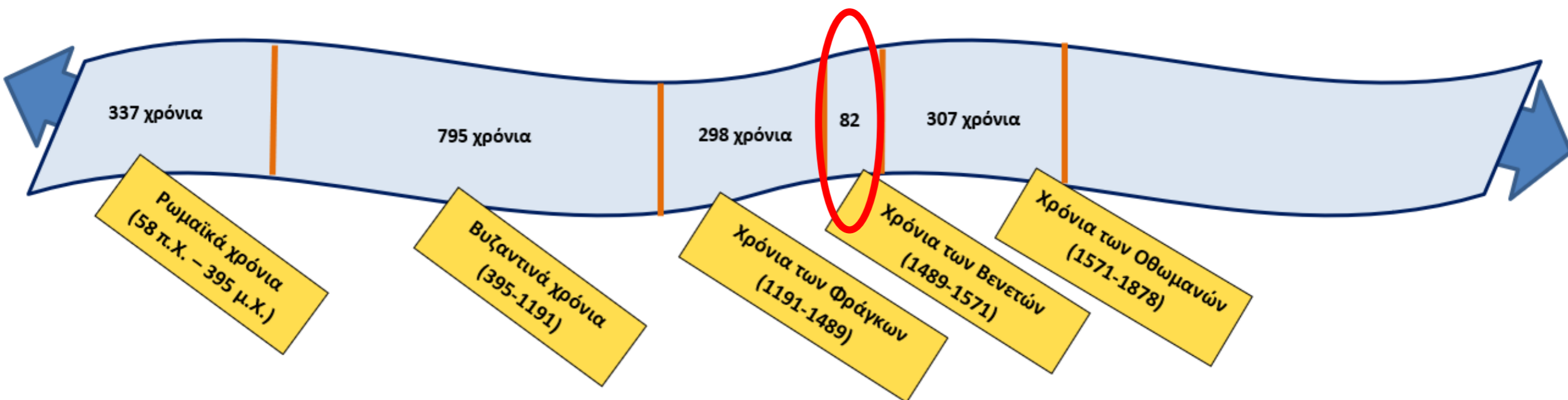
Ο όρος «άλωση» σημαίνει την πτώση πόλης στα χέρια του εχθρού. Γενικά σημαίνει την κατάκτηση ή και καταστροφή της.

Willem Janszoon and Jan Blaeu, 'Cyprus Insula' (206207 nos), Amsterdam (1635)

Βασισμένη στην εκλαστικό χάρτη του Ortelius του 1573 είναι αισθητή η αρχαιότερη χάρτη της Κύπρου, χάρη στη δικαιοσύνη του ιστορικού όμοιο το ήμισυ της θεάς Αφροδίτης που το στήριξε στήθος. Το χάρτη αυτό συνήγαγε στη σύνταξη πολλών άλλων εκδόσεων.

Μεσαιωνική Κύπρος Φραγκοκρατία - Ενετοκρατία

Ο γάμος του
τελευταίου
Φράγκου
Βασιλιά
Ιακώβου Β΄
και της
Βενετής
αρχόντισσας
Αικατερίνης
Κορνάρο το
1472

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B7_%CE%9A%CE%BF%CF%81%CE%BD%CE%AC%CF%81%CE%BF

Προσωπική συλλογή Κ.Φ.

<https://www.cyprusalive.com/el/kaoedrikos-naos-agiou-nikolaoyenas-naos-antaios-ths-polhs-poy-ton-filoene>

i

Ο γάμος έγινε στον καθολικό ναό του Αγίου Νικολάου στην Αμμόχωστο, σχεδόν αμέσως μετά την αποβίβαση της Αικατερίνης στο λιμάνι της Αμμοχώστου.

Ο θάνατος του
Ιακώβου Β'
Φράγκου
Βασιλιά της
Κύπρου, μετά
από περίπου
ένα χρόνο
μετά το γάμο
τους.

Πίνακας από το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο

Η Αικατερίνη
Κορνάρο έμελλε
να είναι η
τελευταία
βασίλισσα της
Κύπρου.

Η Αικατερίνη
Κορνάρο
υποχρεώνεται
από τον Δόγη*
να επιστρέψει
στην Βενετία
λίγα χρόνια
μετά.

Πίνακας από το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο

* Ο δόγης ήταν ο εκλεγμένος
άρχοντας της Βενετίας

Ενετοκρατία στην Κύπρο (1489-1571)

Η κυριαρχία των Βενετών στην Κύπρο κράτησε περίπου 80 χρόνια

https://hmn.wiki/el/List_of_Doges_of_Venic

e

<https://el.tripnholidays.com/1741-doges-palace-i-vn-vd-e>

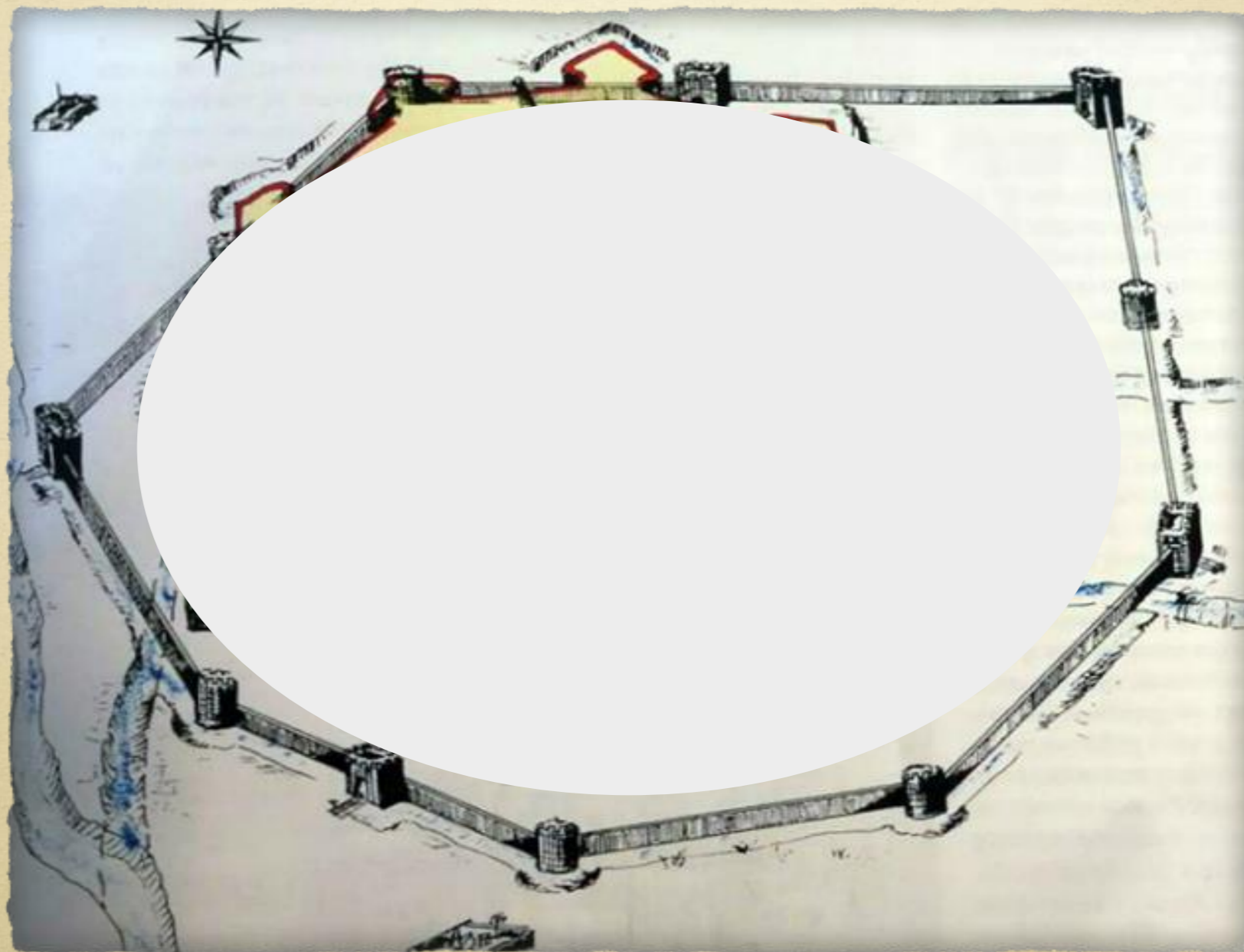
1

Οι Ενετοί στην
Κύπρο, ειδοποιούν
τον Βενετό
αρχιτέκτονα
Τζούλιο Σαβορνιάνο
για να σχεδιάσει
νέα τείχη στη
Λευκωσία.

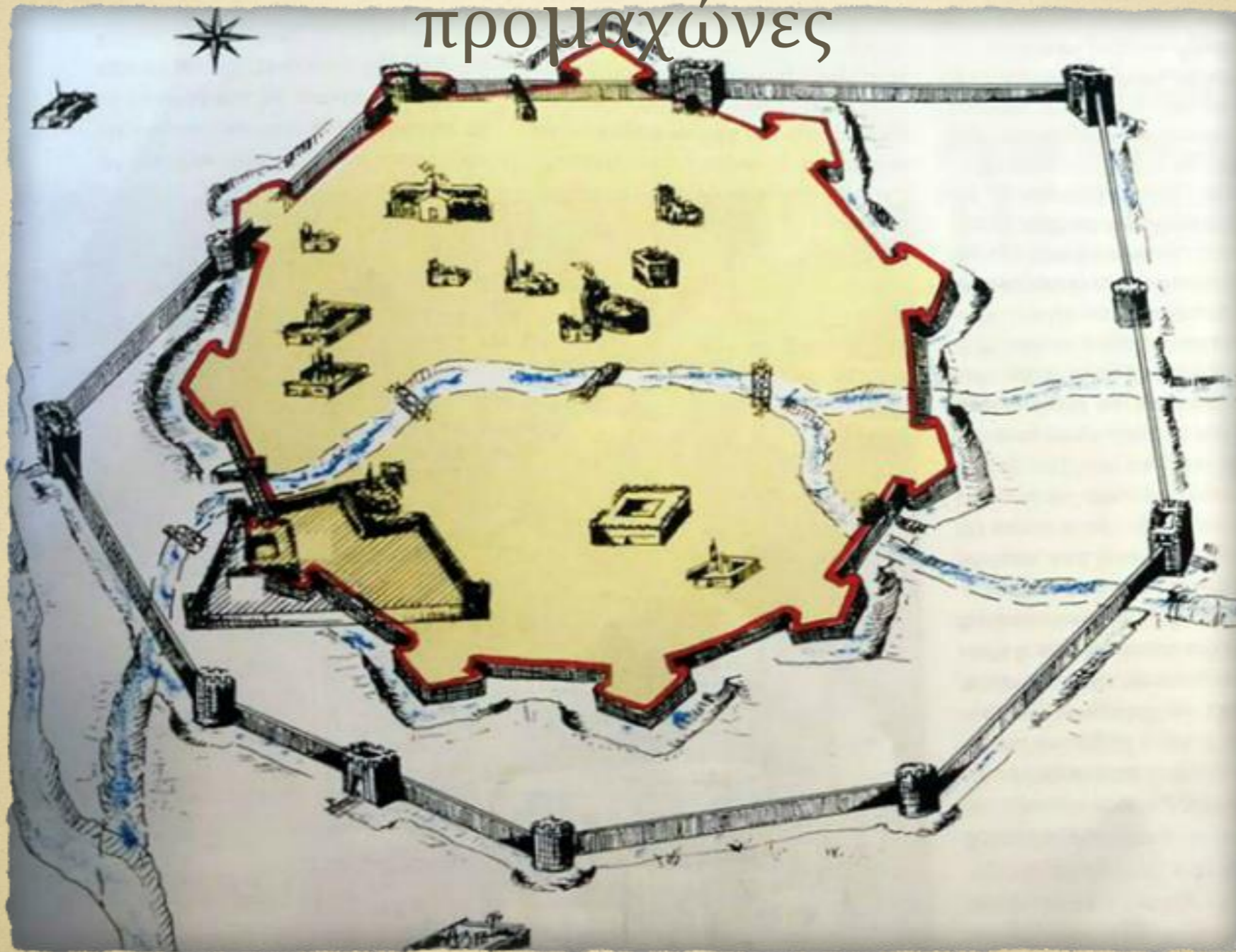

Grivaud, G. Les chantier insolite dew murs venitiens de Nicosie (1767-1570), Οχυρωμένες πόλεις – Παρελθόν, παρόν, και μέλλον, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου – Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία.
Stylianou, A. & J. (1989), The history of the cartography of Nicosia, Nicosia.

Τα προηγούμενα τείχη χτίστηκαν από τους Φράγκους και σύμφωνα με τις πηγές φαίνεται να είχαν μεγάλη περιφέρεια και 8 πύλες.

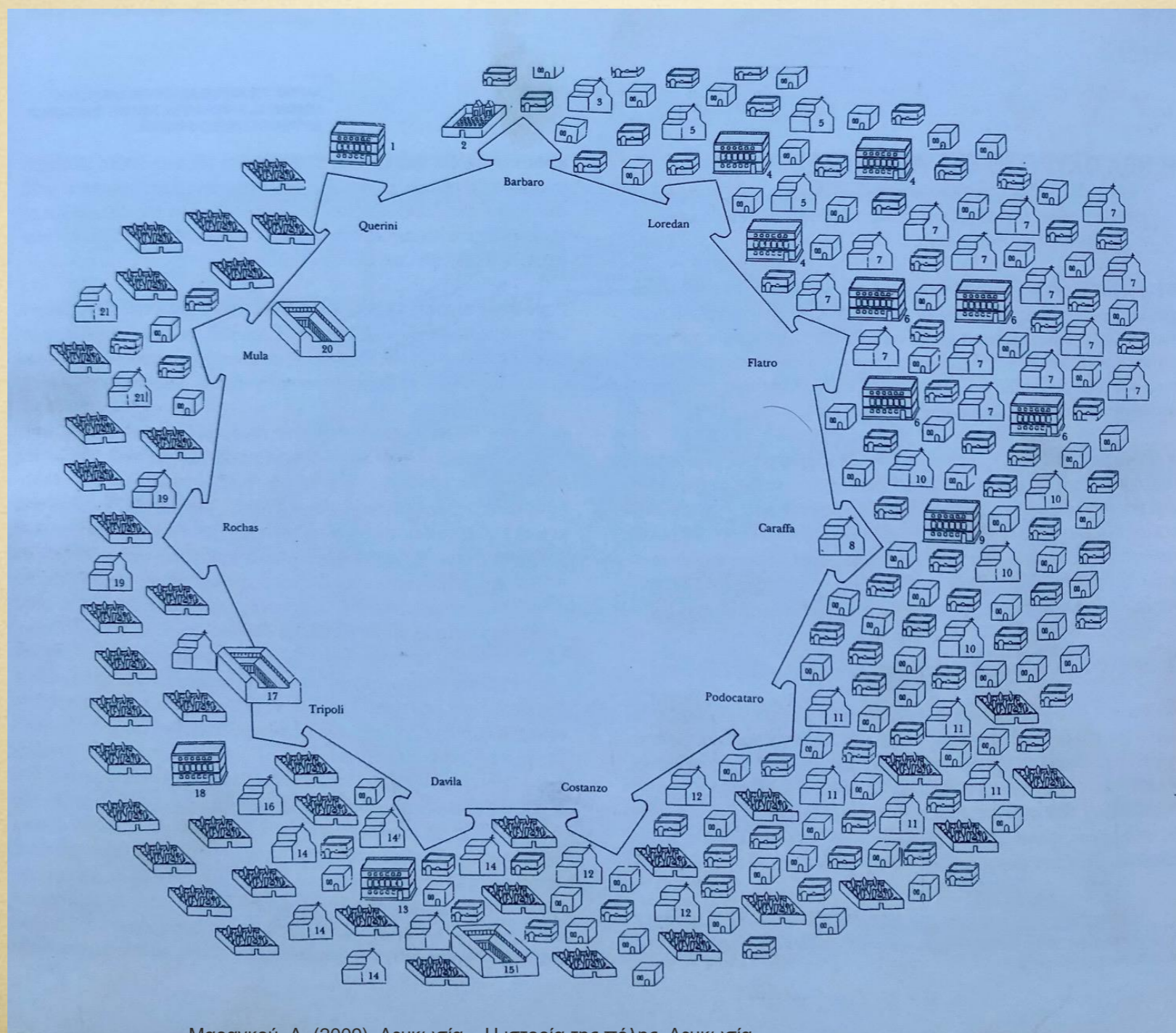

Τα νέα τείχη που σχεδίασε ο Τζούλιο Σαβορνιάνο
είχαν μικρότερη περιφέρεια και είχαν έντεκα
προμαχώνες

Κεσισιάν, Κ. (1989), Λευκωσία: Η πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα, Βιβλιοπωλείο Μούφλον.

Τα κτήρια (σπίτια Κυπρίων και εκκλησίες) που γκρεμίστηκαν, αφού θα ήταν, πλέον, έξω από τον σχεδιασμό των νέων τειχών.

Μαραγκού, Α. (2009), Λευκωσία – Η ιστορία της πόλης, Λευκωσία.

Με το υλικό από τα σπασμένα τείχη και κτήρια,
έχτισαν τα νέα τείχη.

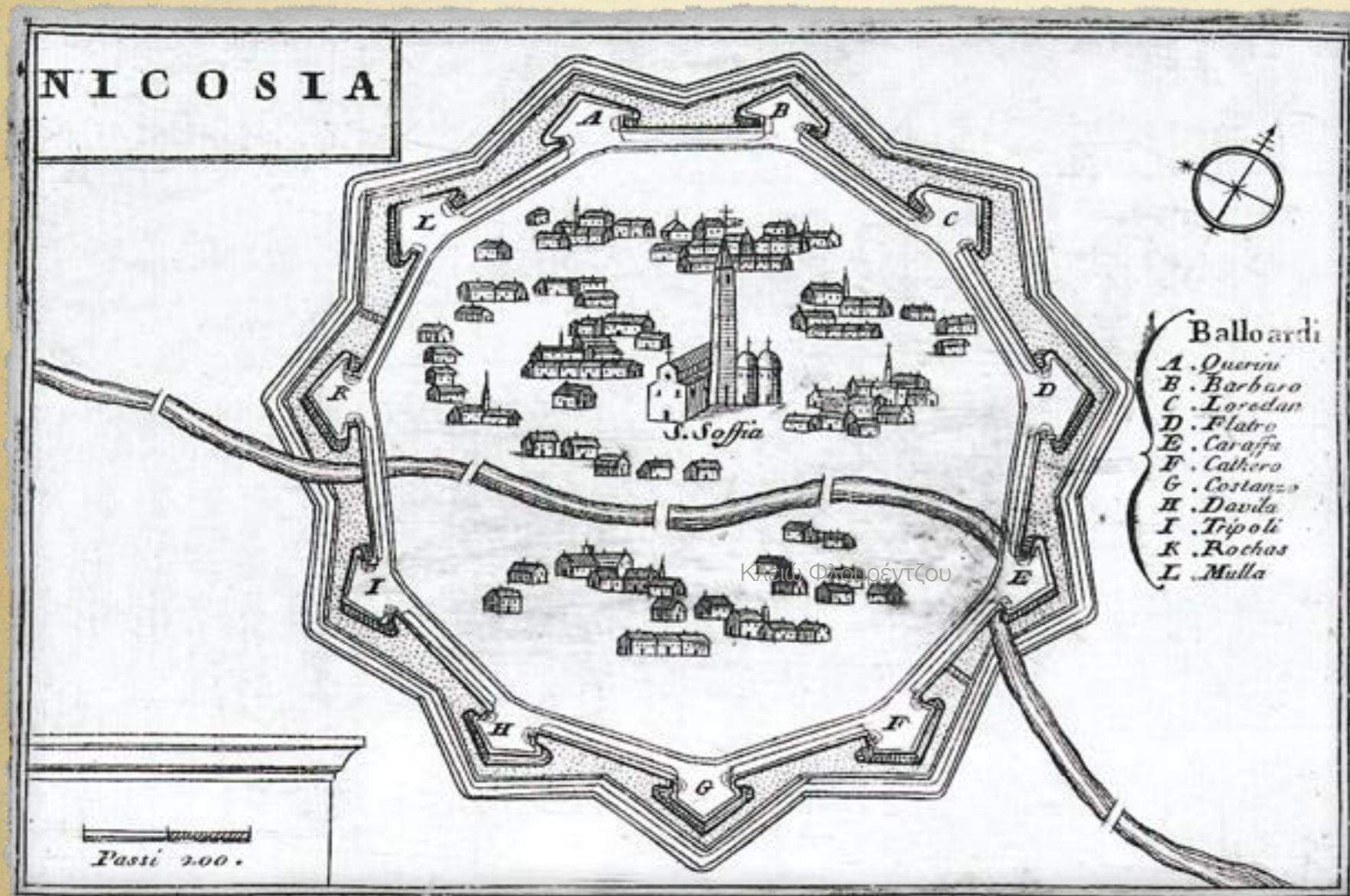
Δουλοπάρικος

- ο καλλιεργητής, εξαρτημένος από τη γη που καλλιεργούσε και δεν μπορούσε να απομακρυνθεί από αυτήν. Διέφερε από τον δούλο διότι δεν αποτελούσε ο ίδιος προσωπικά ιδιοκτησία ενός άλλου ανθρώπου, αλλά αν πουλιόταν η γη που καλλιεργούσε, μεταβιβαζόταν μαζί της και αυτός στον νέο κύριο.

• <https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%B4%CE%BF%CF%85%CE%B%CE%BF%CF%80%CE%AC%CF%81%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%82>

ΕΝΕΤΙΚΑ ΤΕΙΧΗ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Οι έντεκα προμαχώνες πήραν τα ονόματά τους από τα ονόματα πλούσιων Βενετών, που πλήρωσαν για το κτίσιμό τους.

Μπαρμπάρο
Λορεντάνο
Φλάτρο
Καράφα
Ποδοκάτορο
Κωνσταντζα
Νταβίλα
Τρίπολι
Ρόκκας
Μούλα
Γκουερίνι

Χάρτης από Λεβέντειο Δημοτικό
Μουσείο

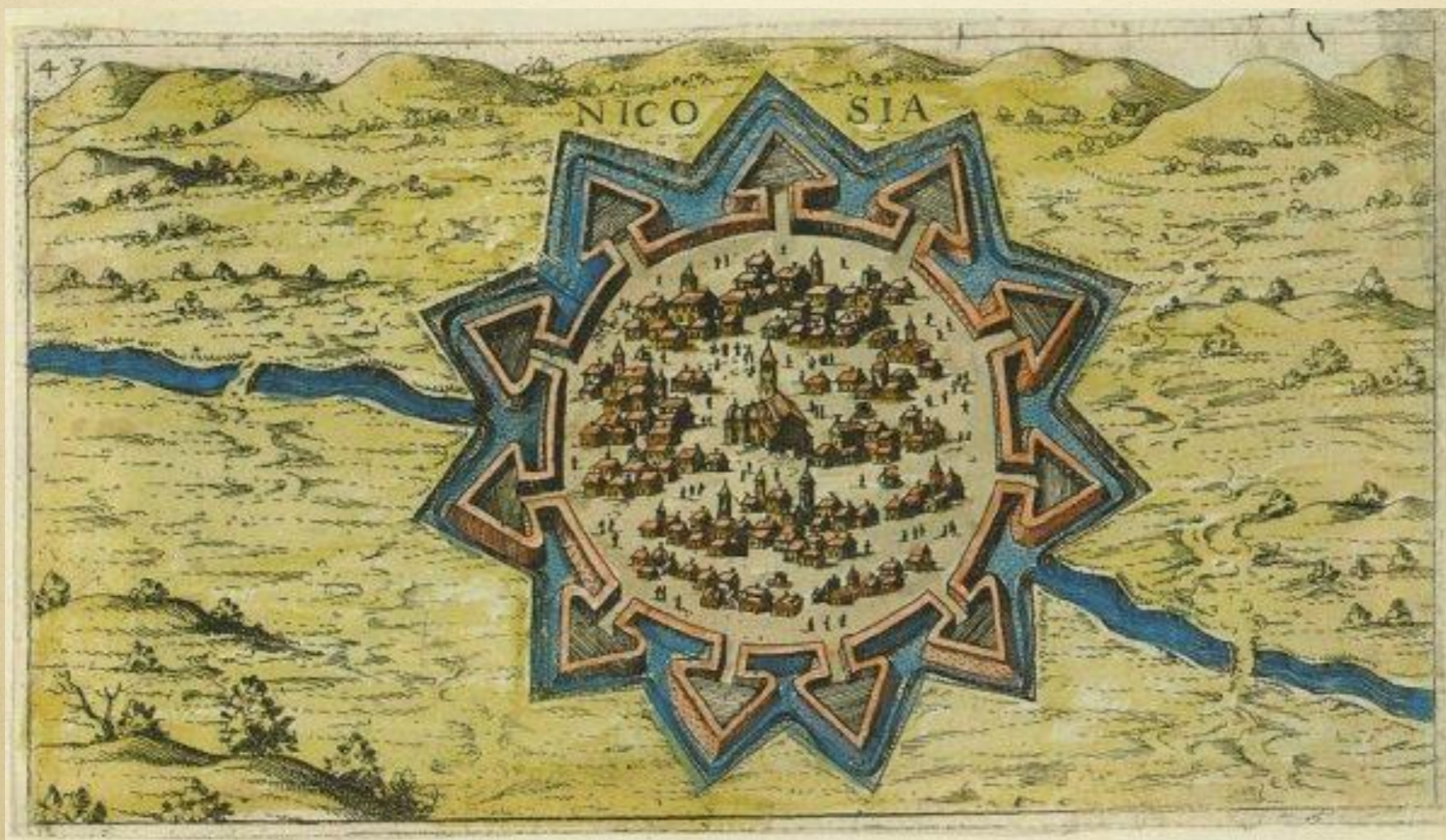
Προμαχώνας Ποδοκάτορο

Κλειώ Φλουρέντζου

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B5%CE%AF%CF%87%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9B%CE%B5%CF%85%CE%BA%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82

Οι Ενετοί αποφάσισαν να κόψουν τη ροή του Πεδιαίου ποταμού, που διέσχιζε την πόλη, με σκοπό το νερό να την περιβάλλει, γεμίζοντας την τάφρο* που είχε πλάτος 80 μέτρων.

Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο

<https://gr.dreamstime.com/%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA-%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%AC%CF%86%CF%81%CE%BF%CF%82-image31382530>

Τάφρος είναι ένα βαθύ, πλατύ χαντάκι, είτε ξερό είτε γεμάτο με νερό, που σκάβεται και περιβάλλει τα τείχη.

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%AC%CF%86%CF%81%CE%BF%CF%82>

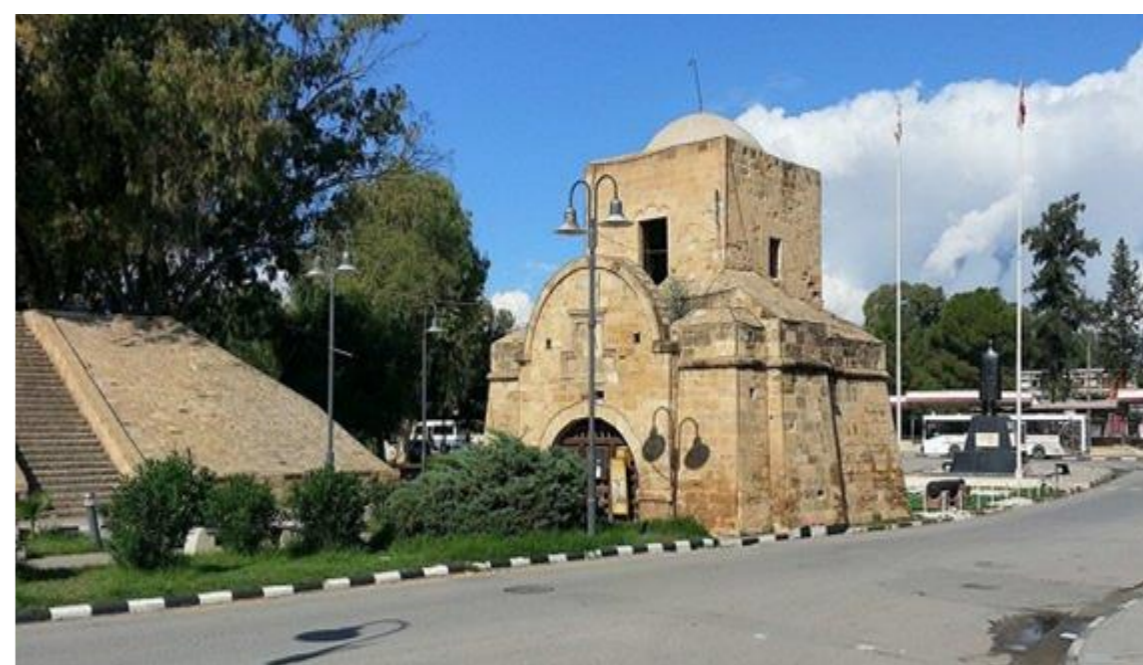
Τα τείχη είχαν τρεις πύλες / πόρτες

Πύλη Αμμοχώστου (Πόρτα Τζουλιάνα προς τιμή του Τζούλιο Σαβορνιάνο)

Πύλη Πάφο
(Πόρτα Αγ. Δομινίκου – Pu
orta San Domenico)

Πύλη Κερένειας (*porta del
Proveditore* - πόρτα ντελ
Προβεντιπόρε)

Η Λευκωσία σήμερα

Βιβλιογραφία

Δήμος Λευκωσίας, Κατάλογος έκθεσης (1985)

Η ζωή στην Κύπρο στα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας (1192-1571), Λευκωσία

Μαραγκού, Α. (2009), Λευκωσία – Η ιστορία της πόλης, Λευκωσία.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης (2002), Ιστορία της Κύπρου Μεσαιωνική - Νεότερη, Λευκωσία

Βιολάρης, Γ. (2012), Βενετικές Οχυρώσεις της Λευκωσίας, διαχρονικό σύμβολο και χωροταξικό στοιχείο της πόλης, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου – Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία.

Κούννου, Χ. (2012), Ανασκαφές στον Προμαχώνα D' Anila (πλατεία Ελευθερίας 2008-2009), Οχυρωμένες πόλεις – Παρελθόν, παρόν, και μέλλον, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου – Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία.

Πηλείδου, Δ. (2012), Ιστορικές και Αρχαιολογικές μαρτυρίες για τον προμαχώνα Podocataro των Βενετικών Τειχών της Λευκωσίας, Οχυρωμένες πόλεις – Παρελθόν, παρόν, και μέλλον, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου – Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία.

Grivaud, G. Les chantier insolite dew murs venitiens de Nicosie (1767-1570), Οχυρωμένες πόλεις – Παρελθόν, παρόν, και μέλλον, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπέζης Κύπρου – Σύνδεσμος Κυπρίων Αρχαιολόγων, Λευκωσία.

Stylianou, A. & J. (1989), The history of the cartography of Nicosia, Nicosia.

Κεσισιάν, Κ. (1989), Λευκωσία: Η πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα, Βιβλιοπωλείο Μούφλον.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Έρευνα - Συγγραφή - Επιμέλεια - Εφαρμογή:

Χριστιάνα Παπαδοπούλου και Κλειώ Φλουρέντζου
(Σύμβουλοι Μουσειακής Αγωγής)

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, Δήμητρα Μέσσιου,
Παναγιώτα Ρούσου-Μιχαηλίδου

(Επιθεωρήτριες Δημοτικής Εκπαίδευσης)

Επιστημονική Σύμβουλος: Έλενα Πογιατζή – Ρίχτερ (Αρχαιολόγος)

Ανάπτυξη λογισμικού: Παναγιώτης Κυριάκου (CYENS)

Σχεδιασμός Εικονογράφηση Animation: Λυδία Κυπριανού